

Умовою ефективності кожного тесту є гармонійне поєднання його презентативної простоти і значеннєвої насиченості.

Ми дійшли також висновку, що створення досконалих систем тестування можливе лише на основі комплексного врахування всіх зазначених вище чинників, завдяки чому досягається той «перехід кількості в якість», який свідчить про створення дійсно Нового. Унаслідок цього, побудувавши запропонований нами ІН-АК за комплексним (модульним) принципом, ми вважаємо, що новизна, яку він містить у собі як автоматизована система навчання та контролю, має принципову властивість.

Список літератури: 1. Ніколаско С.М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. К., 2005. 2. Кремень В. Модернізація освіти. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // Інтернет-ресурс: http://www.agronmc.com.ua/4_zhurn.htm#3. 3. Современные методы контроля и оценки знаний школьников // Інтернет-ресурс: <http://www.5ka.ru/62/13313/1.html> 4. Атаман Т.Л. Аналіз теоретичних основ створення тестів перевірки знань та вмінь студентів // Нові інформаційні технології в навчальному процесі. П'ята міжнародна науково-практична конференція (29 червня – 2 липня 2005 р.). Одеса, 2005. 5. Анастаси А. Психологическое тестирование: Пер. с англ. В 2 кн. / Под ред. К.М. Гуревича, В.И. Лобовского. М., 1982. 6. Генденштейн Л.Е. Метод ключових ситуацій як засіб поєднання навчання і контролю. Засоби навчальної і науково-дослідної роботи // Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. В.І. Євдокімова і проф. О.М. Микитка / ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. Х., 2002. 7. Леоненко Л.Л., Баранов В.Ю. Відносна значущість та зв'язність груп імен текстів при оцінюванні «відкритих» відповідей комп'ютером // Нові інформаційні технології в навчальному процесі. П'ята міжнародна науково-практична конференція (29 червня – 2 липня 2005 р.). Одеса, 2005. 8. Ермаков Р.Н. Решение задачи идентификации нечетких систем // Нові інформаційні технології в навчальному процесі. П'ята міжнародна науково-практична конференція (29 червня – 2 липня 2005 р.). Одеса, 2005. 9. Баранов В.Ю. Методика перевірки знань студентів з інформатики за допомогою системи «Control» // Нові інформаційні технології в навчальному процесі. П'ята міжнародна науково-практична конференція (29 червня – 2 липня 2005 р.). Одеса, 2005. 10. Александров В., Гусев В. Интегрированный навчально-атестаційний комплекс у системі професійного навчання державних службовців // Актуальні теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми державного управління. Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (28 травня 2004 р., м. Київ). Т. 2. 11. Радіонова І., Бишора Ю., Александров В., Недбаєва С. Можливості використання інтегрованого електронного комплексу «Економіка, 10 клас» // Економіка в школах України. 2005. № 1.

Надійшла до редакції 26.03.06

С.Ф. Денисюк

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Україна сьогодні стоїть на порозі надзвичайно важливих для її майбутньої долі суспільно-політичних змін у підходах до формування, розвитку та реалізації системи органів державної влади й

управління. Одним з центральних напрямків цього процесу є проблема нормативного закріплення інформаційної взаємодії правоохоронних органів і населення.

Окремі питання теоретичних досліджень взаємодії правоохоронних органів з громадськістю розглядалися провідними науковцями, а саме: О.М. Бандуркою, В.К. Колпаковим, Ю.В. Наумкіним, В.О. Соболевим, О.Н. Ярмишем та іншими.

Головною метою цієї статті є дослідження питання правового забезпечення оптимізації інформаційної взаємодії правоохоронних органів з громадськістю щодо підвищення ефективності правоохоронної практики.

Для початку зупинимося на визначенні категорій: «взаємодія», «інформація», «інформаційна взаємодія».

Взаємодія – спільна участь та зв'язок органів, організацій, працівників, підрозділів у процесі трудової діяльності, що виникає на підставі розподілу функцій, повноважень, взаємних обов'язків. Так, у філософському розумінні взаємодія означає «категорію, що відображає процеси впливу різноманітних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого» [1, с.57]. Взаємодія відбувається в процесі управління. Залежно від положення учасників в ієрархії системи управління взаємодія буває вертикальною (учасники різних ступенів ієрархії), горизонтальною (учасники одного ступеня ієрархії) та комбінованою. За змістом взаємодія може бути інформаційною, організаційною. За формою взаємодія поділяється на формальну та неформальну.

Інформація – це сукупність знань, відомостей, даних і повідомлень, що формуються і відтворюються в суспільстві і використовуються індивідами, групами, організаціями, класами, різними соціальними інститутами для регулювання соціальної взаємодії, суспільних відносин, а також відносин між людьми (суспільством). Ця інформація циркулює в суспільстві, проходить через свідомість людей і використовується для впливу на суспільні процеси [2, с.39–43].

Під інформаційною взаємодією будемо розуміти спільну участь та взаємний зв'язок органів, організацій, працівників, підрозділів у процесі обміну сукупністю знань, відомостей, даних і повідомлень, що формуються і відтворюються в суспільстві і використовуються індивідами, групами, організаціями, класами, різними соціальними інститутами для регулювання соціальної взаємодії, суспільних відносин, а також відносин між людьми (суспільством).

Сьогодні у контексті відносин «правоохоронні органи – громадськість» виокремлюють:

- інформування (інформаційна взаємодія) – процес надання інформації громадськості в цілому або зацікавленим групам чи

організаціям, що представляють інтереси тих, на кого відповідна діяльність потенційно впливає;

- консультування у процесі вироблення та реалізації правоохоронної діяльності під час прийняття рішень на всіх рівнях;
- залучення громадськості та їх об'єднань або організацій до формування громадянської думки, а також її реалізації та оцінки. Саме цей тип взаємодії є принципово двостороннім, відкриває шлях до реального партнерства.

Кожен з підходів має свої умови застосування та критерії реалізації. Так, у контексті інформування суттєвою є вимога надання повної, достовірної, об'єктивної, надійної та відповідної, в тому числі вчасної інформації про діяльність правоохоронних органів. Вихідним принципом є визнання того, що інформація є відкритою. Обмеження й специфікація права доступу до інформації нині розглядаються як виняток з правила через певну необхідність, неможливість розкриття інформації. Правоохоронні органи зобов'язані інформувати населення про напрями розвитку, пропоновані програми і послуги, про реальний стан їхньої діяльності, про плани та результати щодо їх здійснення .

Вся інформація, якою володіють правоохоронні органи, підлягає оприлюдненню, винятки можливі тільки для випадків, визначених законодавством, наприклад, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]. Інформування має відбуватися за ініціативою як правоохоронних органів, так і громадян (за запитами).

Вважається, що найефективнішим є інформування про діяльність правоохоронних органів через ЗМІ, адже, як правило, рівень довіри до ЗМІ вищий за рівень довіри до владних структур. Водночас безпосередні форми інформування дають можливість певного контролю щодо адекватності передачі повідомлень. Для вибору способу та шляхів передачі інформації важливою є мета діяльності та орієнтація на ключову аудиторію, що, відповідно, передбачає вибір конкретних засобів інформування (газети, інтернет, радіо тощо).

Попереднє налагодження відповідного інформування є умовою забезпечення консультування. Залежно від мети та конкретних умов використовують цілу низку консультаційних форм, як то: проводять опитування та дослідження громадської думки (за умов, коли правоохоронні органи прагнуть отримати інформацію про зворотний зв'язок щодо питань ставлення населення до правоохоронної діяльності); організують публічні виступи, громадські обговорення, семінари. Створюються дорадчі комітети, консультації проводяться в режимі он-лайн постійно або у разі потреби.

Для налагодження консультування, так само як і інших форм взаємодії, важливим є чітке визначення процедур і механізмів реалізації, вимог до організації процесів з урахуванням часу та матеріальних ресурсів.

Однак зауважимо, що фактор витрат не є визначальним. Соціальна важливість мети не може бути виміряна стосовно економічних витрат. За певних умов відсутності альтернативи досягнення мети, якщо вона є конче необхідною, питання реальних витрат є вторинним.

Спланованість дій є запорукою ефективності як інформування, так і консультування. Саме тому важливою є підготовка відповідних комунікативних планів, які покликані артикулювати основні критичні та пріоритетні аспекти діяльності правоохоронних органів й дати відповіді на запитання: «хто» наша ключова аудиторія (кому ми цікаві), про «що» слід говорити (які види діяльності правоохоронних органів становлять інтерес) і «як» передати в ключовому повідомленні необхідні характеристики та оцінити досягнуті результати. Комунікативні плани покликані забезпечити налагодження інформаційної взаємодії (комплексу дій), адекватної наявним проблемам та пріоритетам (поетапна діяльність), адекватної очікуванням комунікативного середовища (цільова аудиторія) та засобам передачі інформації (орієнтація в тому числі і на адекватне сприйняття), адекватної з погляду наявних ресурсів (часу, системи координації, фінансових витрат) тощо [4, с.267–278].

Важливою умовою ефективності взаємодії є готовність і захищеність громадськості у взаємодії. Слід враховувати, що широке залучення громадськості можливе лише за умови активної діяльності різноманітних організацій громадянського суспільства. Адже саме переважно через незалежні самоврядні осередки громадянського суспільства (у розмаїтті їх форм) відбувається взаємодія правоохоронних органів з громадськістю. Саме громадські інституції, в яких кристалізуються певні інтереси й відтак відбувається відповідна спеціалізація, через своїх органічно сталих лідерів, які представляють інтереси певного прошарку населення, здатні на рівних обговорювати ті чи інші питання з правоохоронними структурами (а відтак спроможні брати на себе відповідальність).

Одним з важливіших напрямів комунікації та здійснення ефективної взаємодії між правоохоронними органами і громадським суспільством є механізм зворотних зв'язків. Механізм зворотного зв'язку можна розглядати як громадянський контроль над діяльністю правоохоронних органів.

З цього приводу слід зауважити, що принциповою умовою побудови механізму зворотних зв'язків, налагодження діалогу є забезпеченість відкритості та прозорості діяльності правоохоронних

органів. Прозорість та відкритість є демократичними принципами. Вони є основними з погляду забезпечення доступу громадськості до правоохоронної діяльності, а в цілому, участі громадськості в державному управлінні, забезпеченні влади народу. Невипадково відкритість як загальна концепція організації правоохоронних органів стає конституційною вимогою як умова реалізації прав громадян.

Доцільно спинитися окремо на визначенні понять «відкритість» та «прозорість», які є принципово взаємозалежними. Прозорість вказує на принципову наявність повної інформації про те, що відбувається. Навіть буденне вживання фрази «це прозоро» вказує на однозначність ситуації – відсутність прихованої інформації, прихованих намірів тощо. Прозорість є умовою реалізації відкритості. Причому відкритість слід розглядати в широкому та вузькому розумінні.

У вузькому розумінні відкритість означає не тільки наявність інформації, а й принципову можливість доступу, активної участі. Вона можлива лише за умов свободи слова, свободи критики. Відкритість передбачає забезпеченість різноманітності джерел інформації. У широкому розумінні відкритість передбачає здатність почути, вислухати іншу точку зору і критично переоцінити свої позиції. Якщо ці умови не виконуються, комунікація приречена на невдачу.

Це знайшло своє відбиття і в Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості діяльності органів державної влади» від 01.08. 2002 № 683 [5], Законі України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року [6].

Розглядаючи поняття відкритості та прозорості, не можна не згадати про такий феномен як «гласність». Хоча на Заході немає аналогів до цього поняття, «гласність» фігурує як спеціальний окремий термін, його можна вважати певним корелятом понять «відкритість» та «прозорість», перехідною фазою до відкритості та прозорості. Адже насправді концепт гласності як прямий наслідок «нового мислення», декларації нових відносин між суспільством та державою полягав у привнесенні певних елементів публічності в політичне життя, дискусійності та критики. Гласність полягала в оприлюдненні прихованої інформації як про життя країни, так і про світ. Руйнування інформаційних кордонів стало чи не визначальним фактором подальших демократичних перетворень.

Тож принципово враховувати, що прозорість і відкритість – характеристики комунікації. Вони діють лише там, де є взаємодія, обмін інформацією. Водночас відкритість і прозорість є умовами ефективної комунікації, умовами досягнення порозуміння.

Саме порозуміння є метою: порозуміння, досягнуте несилдовими засобами, без прихованих намірів, ґрунтується на поінформованості, довірі один до одного та готовності до відповідальності.

Взаємодія правоохоронних органів з населенням має свої критерії ефективної реалізації. Ефективність як оціночна категорія охоплює вибір та реалізацію процесу та його наслідки. Ефективність передбачає цілеспрямованість та раціональність. Тож, певна річ, оцінка ефективності видозмінюється залежно від поставленої мети та визначених цінностей, стандартів взаємодії. Причому ціннісний аспект є доміантним, адже саме він справляє формуючий вплив на мету.

Зі становленням сучасних конституційних держав, з розвитком демократії трансформуються підходи до управлінських процесів – участь громадян в управлінні державними справами визнається як принципова умова ефективності. Було визнано, що правоохоронні органи зобов'язані звітувати перед громадськістю і що реально владні дії не можуть бути успішними без підтримки їх з боку населення. Зазначимо, що перспектива виборів сама по собі змушує відповідно налагоджувати зв'язки із громадськістю. Але ця умова має загальноціннісний, відправний характер. Конкретні умови ефективності взаємодії видозмінювалися залежно від певних суспільних реалій.

Як показує розвиток організаційних зв'язків з громадськістю, на початку ХХ ст. взаємодія обмежувалася простим вибірковим інформуванням, згодом воно набуло системності й стратегічного спрямування, і лише з часом було визнано обмеженість односторонньої асиметричної комунікації й переваги діалогу – двостороннього симетричного процесу обміну інформацією. Відбувся перехід від захисту обраних позицій до діалогу в процесі прийняття рішень, акцентування на потребі в орієнтації на порозуміння. Наявні розвиток і трансформування практики ПР від пропаганди до корпоративного прийняття рішень. Тож якщо на Заході спочатку комунікації використовували як офіційне завдання, пізніше – як засіб реалізації політики (управлінський інструмент), то сьогодні – як стратегічний інструмент, засіб формування плідної взаємодії [7, с.69].

Усвідомлення складності соціальних процесів комунікації, розвиток соціальної психології та державного управління вплинули на розширення форм та способів взаємодії правоохоронних органів з громадськістю. Якщо класичне розуміння участі громадськості в державному управлінні обмежується посиананням на представницькі механізми (право брати участь у виборах та референдумах), то згідно з новою парадигмою демократії співучасті йдеться про низку інших можливостей громадськості брати безпосередню участь в управлінні державними справами.

Демократія співучасті передбачає не тільки реалізацію кампаній з інформування, розробку та впровадження рішень відповідно до потреб населення (мається на увазі адресне врахування позицій осіб та груп громадян), а й широке залучення громадськості у процеси прийняття рішень, у безперервний діалог щодо основних стратегій розвитку, наявних проблем та шляхів їх розв'язання. Мається на увазі налагодження постійного діалогу з громадськістю на паритетних засадах, провокування критичного мислення та обопільну відповідальність. Так, за словами Б. Харінга, «єдиним шляхом, єдиним засобом досягнення свободи та гідності є лібералізація діалогу, в якому громадянська думка походить з взаємно збагачувальної гри, уваги до думки інших та обміну думками, де кожен член суспільства є рівноправним учасником дискусії [8, с.37] .

Рівень довіри громадськості до правоохоронних органів в ідеалі міг би бути показником ефективності взаємодії держави та суспільства. Адже довіра базується на позитиві інформації, власного досвіду або досвіду авторитетних джерел. Але насправді фактор довіри не завжди є визначальним. Загалом, феномен довіри є досить суб'єктивним і ситуативним показником.

У кожному конкретному випадку про ефективність інформаційної взаємодії правоохоронних органів з громадськістю, а також комунікації може йти мова лише залежно від визначеної мети комунікації, від того, чи сприйнята адекватно надана інформація, чи отримана необхідна інформація, чи використовується в подальшому отримана інформація, чи досягнуто порозуміння. Оцінити ефективність інформування та участі громадськості за кількістю наданої інформації або вжитих заходів неможливо. Результативність є визначальною. Необхідним є постійний моніторинг ситуації, оцінка впливу тих чи інших заходів. Важливою є не стільки наявність довіри громадян, скільки аналіз потреб громадськості. Інформаційний попит всіх сторін має бути задоволено.

Підводячи підсумок, вкажемо, що ефективність інформаційної взаємодії правоохоронних органів з громадськістю залежить від багатьох обставин: контексту поставленої мети, підготовленості кадрів, вибору засобів, форм і методів впливу; належного нормативного забезпечення цього процесу. Тільки за умови врахування цих обставин можна справді говорити про належне виконання завдань, які стоять перед правоохоронними органами.

Список літератури: 1. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х., 1996. 2. Афанасьев В.Г. Социальная информация и управление обществом. М., 1975. 3. Про оперативнорозшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. 4. Нижник Н.Р. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку: Навч. посіб. К., 2003. 5. Про додаткові заходи

щодо забезпечення відкритості діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 01.08.02 № 683 // Офіційний вісник України. 2002. № 46. 6. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 49. 7. Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии XX века. М., 1999. 8. PR сегодня: новые подходы, исследования, международная практика. М., 2002.

Надійшла до редколегії 12.12.05

Д.В. Карамішев

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

Основними, визначальними методами державного регулювання соціальної сфери, в тому числі і сфери охорони здоров'я, є правові методи. Інші методи регулювання засновані на правових методах і не відокремлюються від них. Правовою основою діяльності системи охорони здоров'я є Конституція України і Основи законодавства України про охорону здоров'я, що проголошують і гарантують право кожної людини на охорону здоров'я [1; 2].

Наявність ефективного законодавства є запорукою формування державної політики охорони здоров'я та її подальшої успішної реалізації, забезпечення успіху в реформуванні системи охорони здоров'я, вдосконалення державного управління в цій надзвичайно важливій галузі. Але не слід зводити поняття «реформування» лише до звичного прийняття нових законів, або внесення змін у діючі. Треба розуміти, що закон переважно – конструкція рамкова. Він окреслює тільки певні обмеження, виділяючи при цьому головне. Усього ж багатства й розмаїття життєвих ситуацій і колізій передбачити й описати він не може.

Сьогодні існують певні протиріччя між чинним законодавством про охорону здоров'я і стратегічними напрямками розвитку галузі. Перш за все немає чіткого розуміння стратегії розвитку системи охорони здоров'я на довго – та середньострокову перспективу. Діючі «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та «Концепція розвитку охорони здоров'я» можна вважати морально застарілими, тому що вони не враховують складність економічної ситуації у галузі та тенденції розвитку суспільства в напрямку інноваційних перетворень [2; 3].

У доступній вітчизняній літературі, на жаль, не спостерігається чіткого бачення щодо удосконалення правових механізмів організації та регулювання діяльності системи охорони здоров'я. Метою дослідження є пошук дієвих правових механізмів організації та регулювання діяльності системи охорони здоров'я, а також визначення правового аспекту категорії здоров'я людини як фактично-